

תולדות יעקב יוסף

פרשת ואתחנן

הרה"ק רבי
יעקב יוסף
מפולנאה

זי"ע

ניתן להשיג מדי

שבוע

לתרומות, הערות

אה"ק:

0583268992

gmail.com@9260874

עבור גליון "שפת אמת

המבואר" - נא להרשם

באימייל

לשמוע השיעור בשפת אמת

בא"י -0732951385,

בארה"ב (קול הלשון)

7183952440/3/1/2/9

יו"ר המערכת:

הרב יהודה הלוי וינגרטן -

מערכת הגהה:

הרב מרדכי יעקב שווייד

(מח"ס מנחת חיים)

חברי המערכת:

הרב אברהם ענגלענדער

הרב שמחה פרידמאן

(עורך הגליון "אהבת

שלום המבואר")

הרב יעקב שרגא לויפער

הקדמה ג

פרק א'

בחירת הקב"ה בישראל הוא עדות על

יחודם עמדם ז

פרק ב'

כל יחוד הוא על ידי אמצעי

המחבר יא

פרק ג'

על ידי שבת מתיחדים הקב"ה

וישראל כ

פרק ד'

על ידי קו האמצעי מתיחדים השבת

וישראל כב

פרק ה'

הקב"ה מתיחד בשבת על ידי

ישראל כד

פרק ו'

סדר היחוד בסוד נפש רוח

ונישמה כה

פרשת ואתחנן

הקדמה

במאמר עמוק ונורא זה, עוסק רבינו בהיחוד הנפלא, הקב"ה עם כנסת ישראל, שאם כי לא ניתן להשיג כלל עצמותו ומהותו של הקב"ה, מכל מקום נתן לנו מקום חיבור ויחוד עמו על ידי מידותיו היינו מצוות תורתו הקדושה, וחכמתו העליונה אשר בתורה - עם מלכותו יתברך השוכנת בתחתונים - שכינתו יתברך הנקראת כנסת ישראל.

ויסוד הדברים אשר מאריך רבינו בדבריו הק' החוצבים להבות אש, היא כי ישראל הם בבחינת גילוי אלקות ממש, כי כלל הוא שאי אפשר שיהיה יחוד במעשה בלי שיהיה יחוד במחשבה, כי היחוד האמיתי הוא המחשבה, והיחוד במעשה הוא רק גילוי ליחוד המחשבה, היינו שהיחוד במעשה הוא שמתקרבים במעשיהם זה אל זה וכל אחד עושה רצון השני, אבל היחוד במעשה הוא שיש להם רצון ומחשבה אחת ממש, והיחוד האמיתי שאין כדוגמתו כלל בעולם, הוא יחוד הקב"ה וישראל, אשר זהו סוד מה שאמרו חז"ל ישראל עלו במחשבה תחילה, שבני ישראל נתאחדו במחשבה ראשונה שחשב בהם הקב"ה, להשתעשע בצדיקים ובמעשיהם הטובים שיעבדוהו ברוב תשוקה ואהבה ויראה.

ישני ענפים צומחים מאילן גדול זה שיסד רבינו בדבריו הק', ענף אחד הוא כי מכך שהקב"ה בחר בישראל שיעשו רצונו במצוות התורה הק', א"כ לומדים אנו שרק לבני ישראל יש שייכות לרצונו ית"ש, ומכך אנו למדים כי ישראל והקב"ה חד הם, היינו ששורש נשמות ישראל הוא חלק אלוך ממש, ואין אנו יכולים להשיג סוד הדברים, אבל מציאות הדברים יודעים אנו, שבאמת השורש של כל איש ישראל הוא מיוחד במחשבה העליונה ממש.

ובהמשך הדברים ממשיך רבינו ומבאר כי גם במציאות הצדיקים כפי שהם בעולם הזה שורה אחדותו ית"ש, כי כשישראל עושים רצון הבורא ית"ש, אזי הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים ומנהיג את העולם לפי רצון הצדיקים,

ואז נמצא שהנהגת ישראל הוא סימן ואות למציאות ה' בעולם הניכר לעין כל, ומשני יסודות הנ"ל לומדים אנו עד כמה צריכים אנו להזהר במעשינו, כיון שממציאות ישראל בעולם הזה והתורה ומצוות שהם מקיימים אנו לומדים על יחודו ית"ש.

ולאחר שרבינו הקדים הקדמה נוראה זו, הוא שב לבאר דברי המדרש כי הקב"ה ושבת וישראל מעידים זה על זה, ומבאר רבינו בכמה מיני אופנים, כי השבת הנקראת אות ובה שורה קדושתו של הקב"ה בעולם - כשישראל מייחדים שמו ית"ש, ומקדשים על היין בהעידם על בריאת שמים וארץ, היא היא מציאות היחוד, ואם כי בפנימיות כל מצוות התורה מתיחדים קוב"ה וישראל, מיוחדת היא השבת שכל מצוותה ומהותה הוא ליחד על מציאות שמו ית"ש, לא רק במחשבה ובדיבור אלא במעשה ממש, היינו שמציאות בני ישראל נעשה יחוד על שמו ית"ש - מכח השביתה ששובתים להיות דוגמת "כי בו שבת מכל מלאכתו" ונעשים הן עצמן אות על יחוד ה'.

ולאחר שרבינו מוסיף לבאר הדברים בסוד מה שנתבאר כי כל יחוד בין שנים נעשה על ידי ממוצע הכלול משניהם, מבאר רבינו את סוד השבת שהוא סוד היחוד, שנתבאר בסה"ק כי היחוד נעשה על ידי ביטול הפירוד, היינו שהיחוד האמיתי - יחוד הקב"ה וכנסת ישראל - אינו התחדשות של מציאות יחוד חדש, אלא חזרה להתגלות השורש האמיתי שהם אחד, אלא שלכל יחוד נוסף חביבות מיוחדת על ידי הפירוד שהסתיר בתחילה את היחוד בכוח השקר המסתיר על האמת, כי כל תנועה של רצון או השתוקקות לעשות כנגד רצון ה' הוא פירוד המפריד בין איש ישראל לאלוקיו, וכשמסיר את תנועת הפירוד שבנפשו מיד חוזר ליחוד גמור, ומכח השעשועים שבהתחדשות היחוד נולד תענוג גמור.

הוספות והערות

חז"ל אין דומה מאור פניו של אדם בחול לשבת. ואיתא כשבני ישראל זכאין מעידים בעצמם. כמו שכתוב עדים אתם בכס. וכ"כ אתם עדי. ובקבלת התורה נשתנה צורת בני ישראל. וכל רואיהם יכירו כו'.

1. וכעין שכתב בשפת אמת (כי תשא תרמ"ה) בפירוש דברי המדרש "שהן עצמן" - הינו ישראל - "אות" וזלה"ק: ובש"ק אין צריכין תפילין. כמו שאמרו חז"ל שהן עצמן אות. שכ' ביני ובין בני ישראל אות הוא. פי' בלי שום אמצעות. וכמו שאמרו

הפסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת

וכל זה נרמז בלשון "מנוחה" כמבואר בדברי רבינו², דהנה יציאת הנבראים מה'אין' ל'יש' נעשה על ידי כח התנועה³, כי כל מציאותו של הנברא היא הישות שבו שיוצא לפועל על ידי כח התנועה שבו שמכח רצונותיו המתנועעים ממקומם ומחזרים אחר יציאתם לפועל⁴, וכשהרצון חוזר ל'אין' על ידי התחברות לשורש, שהוא "היולי" שהכל נכלל בו, הוא נח מהתנועה הבאה על ידי ה'יש' ומתחבר באין סוף, שבו לא שייך שום תנועה כי להיכן יתנועע כיון שהוא הכל⁵, וזה הוא סוד השבת שבו התגלות התענוג שבמחשבה ראשונה שממנו נאצלו ישראל, ובשבת נתגלית מעלת ישראל והוא התענוג שמשמעו הקב"ה בישראל שכבר כלולים במחשבה ראשונה באורו ית"ש.

נמצא שהיחוד נעשה על ידי הענפים המתאחדים עם השורש, כי אם השורש

הוספות והערות

במקומו הנעלה או הפחות, אלא שבדרך רצוא ושוב מתקרבים כדי להשפיע ולהתיחד, וממילא היחוד אינו יחוד גמור וקבוע ותמידי אלא בדרך "מטי ולא מטי" (עיין בע"ח שער העקריות), ומכל מקום היחוד שעל ידי התנועה הוא יחוד גבוה הנקרא "פנים בפנים", וכלשון המגיד **ממעזריטש זי"ע** (כתבי קודש כו: כו). "כי כמו ששורש הד' יסודות והרכבתם הוא תנועה הטבעית, כן באדם התנועה שבכל עת יתענע להשי"ת, ולכן ברא השי"ת יצר הרע כדי שיתענע בכל עת יותר ויותר, ולא יהיה עומד, ובכל פנים לעבודתו הקדוש ברוך הוא מתנועע עצמו להתגלות מזה פנים בפנים, וזה הענין שתהיה כדיוטגמא חדשה. ובכל עת יהיה חבה יתר ולא כמו תענוג תמידי" עכ"ל^ק.

5. ראה במגיד דבריו ליעקב (סי' קל"ה) ובאור תורה (בראשית, סי' י"ג) ובאור האמת (נד:) (ועד"ז בדברת שלמה פי' נח ד"ה אלה בשם המגיד **ממעזריטש**) וז"ל: ואמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח:). כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו. וקשה למה כך, ונראה דאיתא (בראשית רבה ו, יט) מה היה העולם חסר, מנוחה, באה שבת באה מנוחה. העולם נברא בששת ימי המעשה, ובדיבורו של השי"ת, דהיינו אותיות התורה. ונעשה הכל מאין, אבל עדיין לא היה כח הפועל בנפעל, כי זהו קיומו. והקדוש ברוך הוא נקרא מנוחה, שאין בו תנועה. כי תנועה לא שייכת כי אם בדבר שהוא

2. כפשטות לשון "ניחא ליה" שהוא לשון הסכמה גמורה ברצון שלם הנקרא מנוחת נדבה.

3. כמו שמבואר בספרי קבלה, ויש בזה כמה מיני תנועות, יש תנועת המחשבה שהיא יציאת כח החכמה מהכח אל הפועל (וכדאיתא בספר תפילת היחוד לרבי נחוניא בן הקנה בסדר גילוי החכמה, שהוא בינה חכמה דעת מחשבה חקירה ידעה תנועה הגיון דיבור כו'), ומזה נולד תנועת הלב, כמבואר בליקוטי מוה"ר"ן (מהדורא קמא ריש סימן כא): כי "התלהבות הלב נולד מחמת תנועת השכל, כי טבע התנועות שמוליד חם, ולפי מהירות תנועות השכל, כן מוליד חם בלב".

עכ"פ נמצא שכל מציאות העולמות יוצא לפועל על ידי תנועה, וכן נשתלשל בגשמיות שכל מציאות הנבראים הוא התנועה שבהם היינו שיש כח הנקרא 'אלקטרוניס' המסתובבים תמיד סביב לגרעין האטום, וזה כל מציאותו וקיומו של כל חפץ, ולו יצויר שתפסק התנועה לרגע תבטל כל מציאותו של החפץ.

4. התנועה היא הרצון לשנות או להשתנות, להשפיע או לקבל, והרצון לקבל הוא להתעלות ממקומו, והרצון להשפיע הוא לרדת ממקומו כדי להשפיע, וכל זה רק כשיש פירוד בין המשפיע למקבל, המונע יחוד בדרך מנוחה במקום אחד, ולכן צריך להיות היחוד וההשפעה בדרך תנועה, ויחוד בדרך תנועה אינו יחוד גמור, כי התנועה מורה שבעצם המשפיע והמקבל נותרים כל אחד

אחד הוא - רצון הבורא ית"ש, מנין ימצא פירוד בתולדות, רק שהפירוד נולד על ידי בלבול בענפים⁶, שהם תנועות הנפש, ומיד כשמחברים את הענפים להיות בחיבור שלם וישרי לאילן הגדול שורש החיים שהוא רצון הבורא ית"ש הכולל הכל, מתאחדים הענפים שהם בני ישראל - בשרשם שהוא רצון הבורא ית"ש.

זוה סוד היחוד של שבת קודש בתפילת מנחה שהיא כנגד יעקב אבינו - הענף האמצעי המכוון כנגד השורש והכולל הכל⁸, וכפי שכותב רבינו כי עניינה של השבת הוא התאחדות שלשה הקוין - של חסד גבורה וקו הממוצע עיי"ש, שהם מתאחדים במנחה של שבת, כי "מנחה" של שבת היא מלשון "מנוחה" - שבה נכללים עליונים ותחתונים⁹, ולכן אומרים בה תפילת אתה אחד ושמוך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שהוא סוד היחוד.

הוספות והערות

ידי זה מהשורש שהוא רוחניות ואחדות אחד, לזאת אחר הבריאה שרצה השי"ת שיתקיימו, ולא יכלו מחמת התרחקם ממנו, לזה הבהיק בהירות הווייתם הנעלם שהוא מעצמותו יתברך, על ידי השתלשלות מעט, ואז נתמלאו חשק ורצון אליו, כמו התינוק שהולך אחר מעשה נערות ושוכח באביו, ואחר כך כשרואה את אביו, מחמת חשקו אליו משליך הכל ומתדבק בו ורץ אליו, מחמת שהוא נתח מנתחיו, כן כביכול כשהשי"ת מבהיק זיו הדרו אל הברואים, אז מגמת פניהם אליו בתשוקה גדולה, וזה רצונו שמקוה מהם, וזה סיבת קיומם מב' טעמים כנזכר לעיל (סוף ד"ה ולזה נקרא שבת), וזהו ענין השבת שהוא השבה אל השורש, ר"ל השורש מאיר על הענפים, והענפים חושקים ומתענגים בו ונכספים אליו, והוא אחדות עם השי"ת:

9. אפשר לומר ד"מנחה" הוא תמיד מלשון מנוחה, אע"פ שמנחה של יום חול הוא זמן דינים, הרי זה מכיון שלקראת סוף היום מתאחדת עבודת כל היום ועולה למעלה ואז יש דין וחשבון מי נכלל בהיחוד ומי לא, אבל בשבת בזמן מנחה מתאחדת כל עבודת השבת בקו אחד ובנקודה אחת שהיא הנקודת "אחד" המאירה בשבת, ועם כל זה אין שום דין בזמן זה מכח הארת פנים העליונים המבטלת כידוע כל הדינים, ולכן אז הוא רעווא דרעוין - התענוג השלם.

בזמן ובמקום, אבל הקדוש ברוך הוא הוא אין סוף ברוך הוא, ואינו נעתק ממקום למקום, וגם אינו בגדר הזמן.

6. המתחלקות לשלשה קוין (חסד גבורה תפארת) כשנוטות מחיבור המוחלט לשורשם רצון הבורא ית"ש.

7. הנקרא קו האמצעי.

8. כמובא בסה"ק יושר דברי אמת (אות מו): ולזה נקרא שבת לשון השבה, ששבו הברואים לשרשם, ור"ל ענין זה הוא, כי אין קיום לשום נברא בעולם זולת ברצון השי"ת, כי אין לשום נברא מציאות בעולם, כי הם נבראו אחר ההעדר, דהיינו שקדם להם ההעדר, ומי שהעדר קדם לו, אי אפשר להתקיים אם לא ברצון השי"ת, שהוא קיים לעד, שהוא קדמון לכל, והוא נצחי לא סר ולא יסור, וענין הברואים היה ברצונו שרצה שיהיו, ובלתי רצונו הם כלים ואין להם מציאות כלל, כמו שלא היו קודם שעלה ברצונו, ורצונו בברואים הוא התענוג מהם כשיתדבקו לשרשם על ידי תשוקתם, ועל ידי זה יהיו קיימים מפני שיתדבקו בו, והוא נצחי וקיים, ועוד שימלאו רצונו שרצה מהם, ויהיה רצונו במקומו, ויהיה הבריאה, כי אין להם מציאות בלעדי קיום רצונו בהם:

וענין הרצון הזה שיתדבקו בשרשם הוא אי אפשר, כי הלא על ידי הבריאה נתרחקו מהשורש כנ"ל מחמת התהוות הגופניות של בני אדם, ונתפרדו על

פרק א'

בחירת הקב"ה בישראל הוא עדות על יחודם עמהם

מצוה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ותחלה נתרץ ש"ס דחגיגה [דף ג'] ברבי אליעזר בן עזריה שדרש כו', ועוד דרש בה את ה' האמרת היום וה' האמירך היום, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם, אתם עשיתוני חטיבה אחת דכתיב שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וכתבו תוספות בזה, ומי כעמך ישראל, אמרינן במדרש ג' מעידין זה על זה הקדוש ברוך הוא וישראל ושבת, הקדוש ברוך הוא וישראל מעידין על שבת שהוא יום מנוחה, ישראל ושבת מעידים על הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, הקדוש

ביאור

לאל (רש"י שם). אתם עשיתוני חטיבה אחת דכתיב 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם דכתיב (דברי הימים א יז, כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

וכתבו תוספות בזה, ומי כעמך ישראל, אמרינן במדרש ג' מעידין זה על זה, הקדוש ברוך הוא וישראל ושבת. הקדוש ברוך הוא וישראל מעידין על שבת שהוא יום מנוחה, ישראל ושבת מעידים על הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, הקדוש ברוך

מצוה (דברים ו, ד) 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ותחלה נתרץ ש"ס דחגיגה [דף ג'] ברבי אליעזר בן עזריה שדרש כו', ועוד דרש בה (דברים כו, יז) 'את ה' האמירך היום, וה' האמירך היום האמרת שבחת, - לשון חשיבות ושבת, כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלים צ"ד) ישתבחו. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם, חטיבה אחת - שבת אחד, שבת מיוחד, לומר אין כמוך, לכך בחרנוך

הוספות והערות

ברוך הוא ושבת מעידין על ישראל שהם גוי אחד באומות, ועל זה סמכו לומר אתה אחד במנחה בשבת ע"כ. ובערוך הגירסא אתם עשיתוני חמיכה אחת בעולם הזה, ואני בעולם הבא,

ונחזור לענין מה שכתבו התוס' ג' מעידין זה על זה. להבין לשון עדות, וגם שנכתב בתורה בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ע' מן שמע ואות ד' מן אחד רבתי, שהוא עד. והענין לפי מה שזכרנו בהצעת דברי הרמב"ם הנ"ל, שאי אפשר לקיים מצות ואהבת את ה' אלהיך כי אם שקיים כל התורה שנקראת דרך ה', ולהדמות אליו יתברך בדרכיו מה הוא רחום וכיוצא, אז יוכל להדבק אליו יתברך ולאהבו מצד שיווי המעשים, שגורם אהבה ודביקות. וכמו שזכרנו לעיל מאמר החכם הרוצה לידע מדת חבירו שאין ידוע לו, יראה עם מי הוא דבוק, שמעשה חבירו מעיד עליו כי המחובר

ביאור

וללהדמות אליו יתברך בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכיוצא, אז יוכל להדבק אליו יתברך ולאהבו מצד שיווי המעשים, שגורם אהבה ודביקות, האהבה היא מידה האפשרית רק במציאות של אחדות הלבבות והדעות בדרך אחד, ולכן כשהאדם דבוק בדיעותיו ובדרכיו בתורת ה' ובמצוותיו, יכול הוא לידבק במקום ב"ה.

וכמו שזכרנו לעיל מאמר החכם הרוצה לידע מדת חבירו שאין ידוע לו הרוצה לדעת פנימיות דעת חבירו שאינו מכירו, יראה עם מי הוא דבוק, שמעשה חבירו מעיד עליו מעשיו של החבר שהם ידועים מעידים על מדת החבר שאין מעשיו ידועים, כי המחובר למהור מהור (ב"ק צב, ב) וכו' מי

הוא ושבת מעידין על ישראל שהם גוי אחד באומות, ועל זה סמכו לומר אתה אחד במנחה בשבת ע"כ. ובערוך הגירסא אתם עשיתוני חמיכה אחת בעולם הזה, ואני בעולם הבא.

ונחזור לענין מה שכתבו התוס' ג' מעידין זה על זה. להבין לשון עדות, וגם שנכתב בתורה בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ע' מן שמע ואות ד' מן אחד רבתי, אותיות אלו נקראות "אתון וברכין", - אותיות גדולות, ונכתבו בס"ת באותיות גדולות, שהוא אותיות עד.

והענין לפי מה שזכרנו בהצעת דברי הרמב"ם הנ"ל, שאי אפשר לקיים מצות ואהבת את ה' אלהיך כי אם שקיים כל התורה שנקראת דרך ה',

לטהור טהור וכו'.

ובזה יובן מצות שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. כי נודע יחודו יתברך במה שבחר באומה יחידית יותר מן ע' אומות, כי איש לפי מהללו, ותענוג הייחוד והזיווג מורה על שורש תענוג יחודו יתברך והבן. הרי כי מן הנגלות יש עדות על הנסתרות ממנו. וזהו שכתוב שמ"ע והבן, ישר"אל אומה יחידית כי ממה שהוא ה' אלהינו ולא אלהי אומות [כפירוש רש"י

ביאור

בנתנו להם את תורתו ושמח בקרבנו אליו, הרי זה סימן כי ישראל עלו ונחקקו במחשבה ראשונה תחילה, וישראל וקוב"ה חד ממש, ולכן בחר בהם להתיחד עמם.³

הרי כי מן הנגלות בחירת עם ישראל יש עדות על הנסתרות ממנו ישראל שעלו במחשבה תחילה.

וזהו שכתוב שמ"ע, ופרש"י דע והבן, השמיעה הוא כינוי לכת ההבנה הנקרא בלשון חז"ל "מבין דבר מתוך דבר", שמבין מכל דבר את שורשו של הענין, היינו שנתכונן בכך ש - יש"אל אומה יחידית שבחר בעם ישראל ולא בשום עם אחר, כי ממה שהוא ה' אלהינו ולא אלהי אומות [כפירוש רש"י

שמתחבר עם הטהורים אות וסימן הוא כי טהור הוא בעצמו.

ובזה יובן מצות שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, כי נודע יחודו יתברך במה שבחר באומה יחידית יותר מן ע' אומות, כי (משלי כו, כא) איש קפי מהקלף האדם נבחן לפי מה שהוא מתהלל בו ובוחר בו, וזה מורה על מהותו², ותענוג הייחוד והזיווג מורה על שורש תענוג יחודו יתברך והבן, תענוג הייחוד של כל אחד מורה על שורש עולם התענוג הפנימי שלו, למשל כשאנו רואים אדם שמח כשהוא מתקרב ומתיחד עם תלמיד חכם, הרי זה אות כי התענוג שלו הוא תורת ה', אם כן כשהקב"ה מתיחד עם כנסת ישראל

הוספות והערות

מאוהבי הצדק הוא, ולו שרש בבחירה והוא מעדת מכבדי ה'. והמשבח מעשים מגונים או מהלל רשעים, הוא הרשע הגמור והמחלל את עבודת השי"ת (שם שם קמח).

3. כל ייחוד שהוא התגלות התענוג בפועל, הוא מכח תענוג הפנימי שהוא שורש משותף לשניהם ועל ידו - מתייחדים שניהם, למשל כאשר אנו

2. זה לשון רבנו יונה: פירושו, מעלות האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים, תדע ובחנת כי איש טוב הוא ושרש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את לבו לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו, ולגנות העבירות ולהבוזות בעליהן מבלי מאוס ברע ובחור בטוב. ואם יתכן כי יש בידו עונות נסתרים אבל

בחומש], כי בחר באומה יחידית בין ע' אומות, זה עדות נאמנה על יחודו יתברך שהוא ה' אח"ד. ולכך ע"ד אתון רברבין, כי זהו עדות על יחודו כאמור מן הנגלות על הנסתרות. ולעתיד שיהיה גם הנסתרות נגלות כי לא יכנף עוד מוריך, אז יהיו עיניך רואות את מוריך (ישעיה ל, ב), שיראו בעין השכל

ביאור

בחומש], יחודו כאמור, מן הנגלות על ע' אומות, זה עדות נאמנה על יחודו יתברך שהוא ה' אָחָד, הרי זה מורה כי הקב"ה מתיחד עםנו, ומהותם של הקב"ה וכנסת ישראל הם אחד ממש. ולכך ע"ד אותיות ע' שבתבת שמע וד' שבתבת אחד הם אתון רברבין אותיות גדולות, [המורות על הפנימיות ועל האותיות הרוחניות], לומר לך שפנימיות היחוד הוא עדות ופנימיות העדות הוא יחוד], כי זהו עדות על

בחומש], כי בחר באומה יחידית בין ע' אומות, זה עדות נאמנה על יחודו יתברך שהוא ה' אָחָד, הרי זה מורה כי הקב"ה מתיחד עםנו, ומהותם של הקב"ה וכנסת ישראל הם אחד ממש. ולכך ע"ד אותיות ע' שבתבת שמע וד' שבתבת אחד הם אתון רברבין אותיות גדולות, [המורות על הפנימיות ועל האותיות הרוחניות], לומר לך שפנימיות היחוד הוא עדות ופנימיות העדות הוא יחוד], כי זהו עדות על

הוספות והערות

הארץ, כללות הכ"ב אותיות שבמדרגות התחתונים, ולזה תרגום יונתן בראשית, בחוכמתא, ברא אלקים שני בחינות האותיות, הן אתון רברבין והן אתון זעירין, זהו את השמים ואת הארץ, כולם בחכמה ברא הבורא, ומי שעובד את הבורא ברוך הוא אפילו עם אותיות הנ"ל שבארציות, גורם תענוג יותר ויותר, ואז טוב לו בזה ובכא.
5. סוטה מא א: אמר ר' יהודה בריה דר' חייא כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק... ר' אבהו אומר משביעין אותו מזיו שכינה שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך, ר' אחא בר חנינא אמר אף אין הפרגוד ננעל בפניו שנאמר ולא יכנף עוד מוריך.
6. זוה"ק (ח"א רסב, ב): ובזמנא דמתגברין אלין קליפין ואתברון מאגוזא צלותא דאיהי שכינתא אדני סלקא לגבי בעלה דאיהו ידו"ד וסליקת כלא, דבזמנא דאיהו מתכסי מינה באלין קליפין איהי אתקריאת עניה יבשא ולית לה אלא מה דיהבין

רואים ששני אנשים אוהבים זה את זה אהבה עזה, הרי זה מפני שלשניהם דעה אחת ותענוג אחד (למשל התענוג של לימוד התורה בעיון או קיום אייה מצוה), וכן בכל עת ששני רעים מתיחדים בדעת אחת, היחוד הוא שמתחידים בדעה אחת המשותפת לשניהם, ובעומק יותר – בתענוג והרצון היוצא גילוי בדעת זו, ותענוג זה מתגלה בפועל בכל חלקי הנפש ומיחד אותם. וכל זה הוא משל להיחוד האמיתי שהוא יחוד הקב"ה וכנסת ישראל, שמתגלה התענוג והשורש של בני ישראל שהוא באורו יתברך שמו, וזהו תענוג הייחוד האמיתי המתגלה בנפשות הצדיקים כשמתחידים עם קונם.
4. אור המאיר פרשת בראשית: בראשית ברא אלקים א"ת השמים, אפשר לרמוז היינו אותיות שבמדרגות העליונים, המה נקראים א"ת, כללות האל"ף ב"ת עד תי"ו שבשמים המורה שכליות, וא"ת הארץ, היינו אותיות שבארציות נקראים א"ת

חפידות תולדות יעקב יוסף מפורשת יא

מעלות יחודו יתברך. ובוזה אתי שפיר פירוש רש"י בפסוק שמע ישראל
וכנ"ל, וק"ל:

פרק ב'

כל יחוד הוא על ידי אמצעי המחבר

ועוד יש לפרש ע"ד הוא כשמייחד שמו יתברך עלינו כשעושינו רצונו,
שמייחד שמו על הצדיקים (תנחומא תולדות) ונק' ה' אלהינו, אז הכל מודים
ומעידים שהוא יתברך ה' אחד. כמו יתרו ביציאת ישראל ממצרים שאמר
עתה ידעתי כו' (שמות יח, יא), ורחב שאמרה בנס הירדן כי שמענו אשר הוביש
ה' וגו', ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם כי ה' אלהיכם הוא אלקים בשמים
ממעל ועל הארץ מתחת (יהושע ב, יא). רוצה לומר מה שנודע רק בשמים ממעל,

ביאור

אלקינו ומנהיג את העולם לצרכינו, אז
הכל מודים ומעידים שהוא יתברך
ה' אחד. כמו יתרו ביציאת ישראל
ממצרים שאמר עתה ידעתי כו' (שמות
יח, יא), ורחב שאמרה בנס הירדן כי
שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים
סוף מפניכם בצאתכם ממצרים וגו',
ונשמע נימס לבבנו ולא קמה עוד רוח
באיש מפניכם, כי ה' אלהיכם הוא
אלהים בשמים ממעל ועל הארץ
מתחת (יהושע ב, יא). ר"ל מה שנודע רק
בשמים ממעל בהשגות רוחניות

מעלות יחודו יתברך. ובוזה אתי
שפיר פירוש רש"י בפסוק שמע
ישראל וכנ"ל – "ה' שהוא אלהינו
עתה ולא אלהי העובדי כוכבים הוא
עתיד להיות ה' אחד, שנאמר כי אז
אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא
כולם בשם ה' ונאמר ביום ההוא יהיה
ה' אחד ושמו אחד", וק"ל:

ועוד יש לפרש "עד" הוא כשמייחד
שמו יתברך עלינו כשעושינו רצונו
שמייחד שמו על הצדיקים ונקרא ה'
אלהינו, שרואים כל העמים שהוא

הוספות והערות

הקב"ה מיחד שמו על הצדיקים בחייהן אלא לאחר
מיתתן, שנאמר (תהלים טו) לקדושים אשר בארץ
המה וגו', אימתי הן קדושים כשהן קבורים בארץ
שכל זמן שהן חיות אין הקב"ה מיחד שמו עליהן,

עבדין בחשאי, ובהוא זמנא דקב"ה אתפשט
מאלין קליפין אתמר ולא יכנף עוד מוריק והיו
עינין רואות את מוריק.
7. מדרש תנחומא (תולדות פ"ו): אמר רשב"י אין

יב חסידות פרשת ואתחנן מפורשת

ועתה בארץ מתחת נודע יחודו ית', וכמו שכתוב והיה ה' למלך על כל הארץ וגו' (זכריה יד, ט):

ובזה יבואר דע את אלהי אביך ועבדהו (דברי הימים א כח, ט), ומשנה דאבות (פ"ב) דע מה למעלה ממך, ובתיקונים [דף צ"ט תיקון ס"ט] אל דעות ה', דעות עדות לית עדות פחות מתריין וכו', והוא גוף וברית יחודא דאו"א

ביאור

וכן יבואר מה שאיתא בתיקונים [דף צ"ט תיקון ס"ט] אֵל דְעוֹת ה', דעות אותיות עדות, לית עדות פחות מתריין וכו' אין עדות פחות משנים, וזה מורה שגם הדעת מתפשט בשני כוחות, והיינו גוף הדעת שהוא גוף ונשמת כללות הספירות, כי יחוד החכמה והבינה הוא בדעת⁹, וברית מידת היסוד הנקראת ברית הכוללת את כל המידות, יחודא דאבא ואמא זוו"נ וכו'. תחילת

למלאכים והצדיקים, ועתה על ידי הניסים בארץ מתחת נודע יחודו ית', וכמו שכתוב וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ וגו' (זכריה יד, ט).

ובזה יבואר דע את אלהי אביך וְעַבְדְּהוּ (דברי הימים א כח, ט) ויש להבין הלשון "אלקי אביך", והלא הוא ית"ש אלקינו ואלקי אבותינו, ומשנה דאבות (פ"ב) דע מה למעלה ממך ויש להבין הלשון "למעלה ממך".

הוספות והערות

מידת הדעת, כי יחוד חכמה ובינה הוא על ידי הדעת שהוא מציאות תפארת הנעלם בסוד נשמה ומוח קודם לגו, והוא הנשלם במידת התפארת. (כן מבאר בשפע טל, ראה הערה הבאה).
[והענין על פי דרך העבודה היא, שמידת התפארת שבה התכללות כל המידות, - ענינה שתפארתו יתברך שהיא דעת הקדושה העליונה מאירה בשלימות בלבבות ישראל, ועל ידי זה אפשר לאיש ישראל להרגיש ולהתקשר לאביו שבשמים בבחינת "דע [-התחבר] את אלקי אביך", עד שתמיד הוא מרגיש בכל רגע ורגע איך שהקב"ה הוא אביו ואמו כאחד, היינו שאין לו דעת ומציאות נפרדת אלא הוא בן לאביו ואמו שבשמים השכינה הקדושה, כבן שהולך תמיד בדרך שאביו מלמדו, וכל כך גדולה הארת מידה זו עד שעיקרה היא הרגשת תפארת הקב"ה שהיא גודל האור והשלימות

כל כך למה, שאין הקב"ה מאמין בהן שלא יטעה אותן היצר הרע, וכיון שמתים הקב"ה מיחד שמו עליהן...
8. לשון הזוה"ק בתיקוני זוהר וז"ל: בראשית ב' תרין חכמה ובינה תליתאה יראת ה' ראשית דעת, ובהווא דעת אתמר והאדם ידע את חוה אשתו דלית זיווגא אלא בדעת דאיהו עמודא דאמצעייתא, כמו דאיהו עמודא דאמצעייתא יחודא דאבא ואמא הכי איהו לתתא צדיק יחודא דעמודא דאמצעייתא ושכינתא דלתתא, וגוף וברית עליהו אתמר כי אל דעות ה' ותרוויהו עדות דלית עדות פחות מתריין, והא בן איהו יחודא דאבא ואימא איהו עמוד סביל כלא עד כאן לשונו.
9. אע"פ שלרוב כינוי 'גוף' הוא למידת התפארת כמו שאיתא ב'פתח אליהו' - "תפארת - גופא", הכוונה כאן היא לשורש מידת התפארת שהיא

המידות תולדות יעקב יוסף מפורשת יג

וּזו"נ וכו'. והענין דכתב הרמב"ן בפסוק והארץ היתה תוהו ובוהו (בראשית א, ב),

ביאור

המידות המורגשות בנפש האלוקית של כל איש ישראל הדבק בו יתברך שמו. וגמר המשכת המידות בשלימות התגלותם הוא על ידי מידת ה"ברית" – יסוד שהוא מידת ההתקשרות בכל נימי הנפש בתאוה גדולה לדעת את ה' העולה כאש בוערת מתלקחת רשפי אש שלהבת י-ה.

נמצא שיחוד העליון שהוא יחוד ה'גוף' – הדעת ויחוד התחתון שהוא יחוד ה'ברית', חד הם, כי יחוד ה'גוף' שהוא שורש המשכת הדעת, ויחוד ה'ברית' שהוא התכללות התפשטות הדעת בכל המידות, הם מציאות אחת ממש של דעת והתקשרות פנימי שהוא התפשטות התענוג¹⁰.

והענין דכתב הרמב"ן בפסוק וְהָאָרֶץ הִיְתָה תוהו וְבוהו (בראשית א, ב), כי יש

ירידת השפע לעולם, דהיינו לקומת הקדושה שבעולם הנקרא "זו"נ" – "זעיר אנפין" ו"נוקביה" והמלכות, הוא ביחוד עליון הנקרא יחוד אבא ואמא (חכמה ובינה), כי כל נחלי הקדושה נמשכים ממעין החכמה, כשהיא מחוברת לאור הבינה – רחובות הנהר, שעל ידה מתרחבת ההשגה עד שנשפעת לעולמות על ידי הדעת, שהוא ההכרה השכלית הברורה וזה נקרא יחוד הדעת – "גוף".

ומהדעת העליון נמשך הדעת התחתון שהוא ההכרה המכרעת הנמשכת בכל המידות הנבראים והעולמות בשכל ומורגש והתקשרות שלימה, ומשבעת המידות הידועות, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, שבהם הנהגת כל העולמות וכל הנפשות, והם שורש

הוספות והערות

בסוד נשמתו ומוחו עד קצה עליון לעמקי שורש בינה בסוד הכתר ששם שרשו ומקור גילוי, ויורד למטה בסוד גלוי גופו שהוא תפארת ובריתו שהוא צדיק וזוגתו שהוא מלכות עד קצה התחתון בסוד אני ראשון ואני אחרון, שזה הוא גלוי בחינתו בחינת סוד האורך קו אמצעי עמוד אמצעי, הנה מצד זה כמו שהוא מיחד ומזווג בסוד הידיעה למעלה בסוד עליה בסוד נשמתו בקצה עליון חכמה בבינה בסוד בדעתו תהומות נבקעו כמו כן הוא יורד למטה בסוד גלוי גופו שהוא תפארת ובריתו שהוא צדיק ומתייחד למטה במלכות וזוגתו בסוד הידיעה ע"י בריתו אות ברית קודש שהוא צדיק שהוא סוף גופו, כי ברית הוא משך הגוף

שבאור הקדושה העליונה, שהרגשה זו מבטלת את כל הישות של האדם ואת מציאותו העצמית הנמשכת אחר קונו בביטול אמיתי, בבחינת דבקה נפשי אחריו, משכני אחריו נרוצה נגילה ונשמחה כך.]

10. כן ביאר בשפע ט"ז (שער ו' פ"א) וז"ל: ואמר "דאיהו עמודא דאמצעיאתא" ולא אמר בפירוש דאיהו תפארת שזה שמו המפורסם, כדי להורות לנו תירוץ וישוב נאה על עיקר הקושיא שהוקשה לפי דבריו - שהרי למטה יסוד הוא המיחד והמזווג ולא דעת, מפני זה דייק ואמר עמודא דאמצעיאתא רוצה לומר כי תפארת מצד שהוא הוא העמוד האמצעי, שהוא הברית התיכון העולה מעלה מעלה

כי יש חומר הנקרא היולי וכו', והוא ממוצע בין המאציל והנאצל וכו', כי בחינת ממוצע יש בו מדרגה קרובה לצד זה ולצד זה וכו', עיין בע"ח [דף

ביאור

המאציל והנאצל וכו'¹².
 כי בחינת ממוצע יש בו מדרגה קרובה לצד זה ולצד זה וכו', עיין בעין חיים [דף רכ"ב], ההכלל הוא שכל חיבור בין שני מדריגות רוחניות נעשה על ידי מציאות הכלולה משניהם, שהרי אין החיבור ברוחניות כחיבור בגשמיות שדי בכח חיצוני המחבר את שניהם להיות סמוכים או דבוקים זה לזה, שהרי החיבור הרוחני מהותו ששני מציאויות נכללים להיות אחד ממש, ולכן יחוד רוחני הוא יחוד אמיתי

חומר הנקרא היולי וכו'¹¹, כל התהוות מחודשת יש לה שורש ששם היא כח מציאותה לפני ההגבלה שיש כשקיבלה את הצורה המיוחדת שבה היא קיימת, ושם נמצא רק עצם חומר ההויה, וכלל זה שבגשמיות הוא משל למציאות הרוחנית, שקודם הויית הנבראים יש עולם אחד שבו שורש הנבראים, בכח ולא בפועל, כלומר שעדיין אין בו שום מציאות של נברא, וממילא אין בו שום מונע ומפריד מאלקות ואור אין סוף שורה בו בשלימות, והוא ממוצע בין

הוספות והערות

"תוהו", והמלה נגזרה מלשונם (קדושין מ:) בתוהא על הראשונות, מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תוהא ונמלך לקוראו בשם אחר, כי לא לבש צורה שיתפש בה השם כלל והצורה הנלבשת לחומר הזה נקראת בלשון הקדש "בהו", והמלה מורכבת, כלומר בו הוא, כמלת לא תוכל "עשהו" (שמות יח יח) שמחוסר הו"ו והאל"ף, עשו הוא:

וזהו שאמר הכתוב (ישעיה לז יא) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו, כי הוא הקו אשר בו יתחם האומן מחשבת בנינו ומה שיקרה לעשות, נגזר מן קוה אל ה' (תהלים כו יז), והאבנים הם צורות בבנין וכן כתוב מאפס ותהו נחשבו לו (ישעיה מ ז), כי התוהו אחר האפס, ואיננו דבר וכך אמרו בספר יצירה (ב ו) יצר מתהו ממש ועשה אינו ישנו:

12. עיין בע"ח שער מ"ב מ"ב פ"א דהכתר הוא ממוצע בין המאציל והנאצל ולכן הוא כלול משתי ניצוצות שהם ניצוץ בורא וניצוץ נברא והם עתיק וא"א עיי"ש.

וסוף הגוף ומתיחד במלכות בקצה התחתון שבו שהוא צדיק כי גוף וברית חד חשבינן כמבואר בזוהר.

11. וזה לשונו (א, א): ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור - הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון "ברא" ואין כל הנעשה תחת השמש או למעלה, הווה מן האין התחלה ראשונה אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן לקבל הצורה, ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון, נקרא ליונים "היולי" ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותן:

ודע, כי השמים וכל אשר בהם חומר אחד, והארץ וכל אשר בה חומר אחד - והקב"ה ברא אלו שניהם מאין, ושניהם לבדם נבראים, והכל נעשים מהם: והחומר הזה, שקראו היולי, נקרא בלשון הקדש

חפירות תולדות יעקב יוסף מפורשת

טו

רכ"ב]. ומעתה מבואר מאחר כי עדות הוא לשון חיבור מטעם הנ"ל, כי מעשה זה מעיד על חבורו של זה שעמו, ואי אפשר לחבר ב' דברים כי אם על ידי דבר ממוצע אשר בו ב' בחינות קרובה לצד זה ולצד זה, ולכך אין עדות שהוא דעות לשון חיבור, פחות מתרין. וכאשר באמת מפרש על גוף וברית, שיש בו בחינות לצד זה ולזה, בסוד יצחק ק"ץ חי נוטה לשמאל, ותפארת שהוא רחמים נוטה לימין.

ביאור

דעה או מידה אחת המחברת את שניהם מכח שיש בה ב' בחינות השייכות לשניים המתחברים, ושניהם מתכללים כאחד בכח ודעה זו.

וכאשר הזוה"ק באמת מפרש את הפסוק "א-ל דעות ה'" על גוף מידת התפארת שעליה נאמר בתקו"ז "תפארת גופא", וברית מידת היסוד הנקראת "ברית", שיש בו בשני מידות אלו שהם מציאות אחת ממש, בחינות לצד זה ולזה, בסוד יצחק ק"ץ חי מידת היסוד נקראת בשם הקדוש "א-ל חי", והיא נוטה למידת הגבורה הנקרא "קץ חי"¹³ שענינה 'קץ' - כלות הנפש להקב"ה בהתגברות של 'חיות' ותענוג הנמשכים משורש כל התענוגים ב"ה, נוטה לשמאל כי ענינה היא "שמאל" שהוא צמצום וסילוק החיות לשרשו - שקץ בריחוקו מהקב"ה, ותפארת שהוא רחמים נוטה לימין כי על ידי המשכת

ומציאותי ולא חיצוני, ובהכרח הוא שבין כל שני מציאותיות הסותרים זה את זה ישנה מציאות אחת הכוללת את שני המציאותיות אשר שניהם נכללים בו ביחוד גמור, וממילא בין העולם שממנו נאצלו הנבראים ובין העולם שממנו תחילת האצלת העולמות מוכרח להיות עולם שהוא שורש היחוד בין הבורא לנברא.

ומעתה מבואר, מאחר כי עדות הוא לשון חיבור מטעם הנ"ל, כי מעשה זה של אחד המתחבר עם חבורו מעיד על חבורו של זה שעמו, ואי אפשר לחבר ב' דברים כי אם על ידי דבר ממוצע אשר בו ב' בחינות קרובה לצד זה ולצד זה, ולכך אין 'עדות' שהוא 'דעות' לשון חיבור מלשון "וידע האדם את חוה אשתו", - יחוד פנימי בין שנים שמתחברים בדעה אחת והתקשרות חזקה, פחות מתרין על ידי

הוספות והערות

בהיפוך. וראה מגלה עמוקות על התורה (פרשת מקץ): ולפי שיניקת יוסף מן יצחק בסוד קץ חי לכן כשמת יצחק באותו יום עלה יוסף לגדולה באותו

13. זוה"ק (ח"א רנב, ב): תא חזי, כל אתון אינון מסטרא דאתון דאורייתא דכלילין בשכינתא, וצדיק איהו נטיל לשמאלא קץ חי דאיהו יצחק

וזדהו שכתוב דע את אלהי אביך, כי דע הוא לשון עד, כי מעשה התחתונים הם עד להעיד על יחוד העליונים, אם כן ראוי לעבדהו שיהיה עדות נאמנה. וזהו שאיתא ד"ע מה למעלה ממך, כי ממך - הוא עדות על מה

ביאור

זה נקרא "שמאל"¹⁴, וכמבואר בדברי רבינו שכל יחוד וחיבור מוכרח להיות על ידי ממוצע שיש בו בחינות הממוצעות ומחברות בין זה לזה.

וזדהו שכתוב (דברי הימים א כח, ט) דַע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ, כי דע הוא לשון עד, כי מעשה התחתונים הם עד להעיד על יחוד העליונים, בכל מעשה ומעשה שאנו עושים בעולם הזה ומיחדים בזה את הכוונה עם המעשה אנו מדמים את נפשותינו בזה לעולמות העליונים, היינו שהקב"ה מיחד בשמו הגדול את עולם החכמה והבינה (אותיות י"ה) הפרטי שלנו עם עולמות המידות והמלכות (אותיות ו"ה) הפרטי שלנו ששורשם בעולמות העליונים, אם כן ראוי לעבדהו שיהיה עדות נאמנה.

וזדהו שאיתא ד"ע מה למעלה ממך,

אלקותו לעולם בשלימות ובתפארת, והתחתונים מיישרים דרכיהם לעבודתו ית', מאיר בעולם הנהגת הימין - חסד. וביתר ביאור: מידות התפארת והיסוד קשורים בקשר מיוחד כל ינתק לשורש אחד שהוא הדעת, וקשר זה הוא בהיות מידות אלו מהות אחת הנקרא בלשון הקבלה "קו האמצעי" שהוא הקו המחבר בין הדעת למידות המורגשות והוא המציאות של התקשרות לשורש, ואמנם החילוק בין התפארת והיסוד הוא שמידת התפארת ענינה ל"ימין" היינו שעיקר המורגש בה הוא מציאות הבורא כפי שמאיר בנברא, ואילו מידת היסוד עיקר ענינה והמורגש בו הוא התענוג של הנברא כשמתגבר על כוחות הרע ועוזב את נטיות ה'יש' שלו ומתקשר לבורא שהוא המציאות האמיתית, שענין

הוספות והערות

חמשה חסדים ות"ת מניע את כלם, ובינה גבורה הוד יסוד מלכות שבדעת הן חמש גבורות ויסוד מניע את כלם, ומתוק הגבורות ע"י החסדים בשוין ידוע, פירוש בינה מחכמה גבורה מחסד והוד מנצח, אך מתוק היסוד הוא מכתור ומתוק המלכות מת"ת, והדעת בכל מקום אם שהוא המזל עצמו כמו שיבא, או שהוא מתחדש באבא ואימא מבטישת המזלות הוא עצם החסדים והגבורות שתופם וקבוצם כפי הצורך, כי הן הן עשר ספירותיו ממש המשופעות אליו ימניות מחכמה שמאליות מבינה:

יום ממש כי בר"ה מת יצחק.

14. משום שתמיד צד השמאל הוא בחינת הגבורה - שורש הישות, ושורש הנבראים שנקרא בלשון הקבלה ספירת המלכות. כמבואר בספר הליקושים פ' בראשית עה"פ והאדם ידע את חוה כו' (ע' כח במהדור הנפוצה). וראה עוד בכתבי הרמ"ע מפאנו (יונת אלם מהדורא בתרא מכ"י, חלק א פרק יב): וכבר ידעת כי האור פנימי בכל מקום שהוא יתואר היותו נשמה לכלים לכל אשר יחפוץ ארון הכל לפעול בהם, ולעולם כתר חכמה חסד ת"ת נצח שבדעת הם

שלמעלה, אם כן דע והבן איך ראוי להשגיח על פרטי מעשיו וכנ"ל, שיהיה עד וחיבור עם מה שלמעלה להדמות בדרכיו, וק"ל:

העולה מזה כי עדות הוא לשון חיבור ב' דברים יחד, ואי אפשר לחבר ב' דברים כי אם על ידי דבר ממוצע הרי ג' בחינות. ובזה תבין מה שאיתא ג' מעידין זה לזה, ובזה יובן הש"ס ועוד דרש את ה' האמרת היום כו', אמר הקדוש ברוך הוא לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם. כי שבח יחודו יתברך נודע ונתפרסם בעולם על ידי ישראל, שבחר השם יתברך באומה יחידית יותר מכל ע' אומות. וזהו שכתוב שמע ישראל ה'

ביאור

בהכרח יש בה את שני הבחינות הנכללין בה ביחוד גמור בבחינת "חומר היולי" הכולל את שניהם.

ובזה יובן הש"ס ועוד דרש אַת ה' הַאֲמַרְתָּ הַיּוֹם, כו', אמר הקדוש ברוך הוא לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם. כי שבח יחודו יתברך נודע ונתפרסם בעולם על ידי ישראל, שבחר השם יתברך באומה יחידית יותר מכל ע' אומות, ומזה נודע אחדותו ית' שכל מידותיו הם אחד ממש, ובטלות בתכלית הביטול לאור א"ס שמאיר בהם כנשמה בגוף, ולכן לא בחר בכל האומות שלכל אחד יש רק מידה אחת רק בישראל שבהם נכללים כל המידות¹⁵, וזהו שכתוב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, וכנ"ל,

כי ממך הוא עדות על מה שלמעלה, אם כן דע והבן איך ראוי להשגיח על פרטי מעשיו וכנ"ל, שיהיה עד וחיבור עם מה שלמעלה להדמות בדרכיו דהאיברים והמידות¹⁵ שלנו מכוונים כנגד הספירות העליונות, וכל תכלית בריאתם הוא כדי להמשיך אלקותו ית"ש בתחתונים, היינו שיהיה האדם בתחתון מתדבק בעליונים ומיחד את העליונים עם התחתונים, וק"ל:

העולה מזה כי עדות הוא לשון חיבור ב' דברים יחד, ואי אפשר לחבר ב' דברים כי אם על ידי דבר ממוצע, הרי ג' בחינות. ובזה תבין מה שאיתא ג' מעידין זה לזה, כמו שיבואר להלן, דהשבת היא ממוצע המחבר בין הקב"ה וישראל, וממילא

הוספות והערות

תרי"ג מצוות התורה שכוללים בעשרת ספירות. 16. כדאיתא בשערי אורה – שער מידת התפארת.

15. כל אבר כללי באדם מכוון כנגד מידה אחת מהספירות, ובפרטות כל תרי"ג איבריו הם כנגד

אלהינו ה' אחד, וכנ"ל. וזולת זה לא נודע יחודו יתברך בזה העולם עד לעתיד, וכאמור. ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, כי יחודו יתברך מעיד גם כן לאידך גיסא, שאומה ישראל הם שבחרו ביחודו יתברך יותר מכל אומות, בזה יש עדות נאמנה כי הם יחידים באומות, ונאה ליחיד לדבק ביחיד להדמות בדרכיו.

ובזה אתי שפיר הגירסא של הערוך, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם הזה ואני אעשה לכם חטיבה בעולם הבא כו', כי בעולם הזה אין יחודו נודע בעולם רק על ידי ישראל, כמו שמצינו ביתרו ורחב, וגם מצד

ביאור

בזה יש עדות נאמנה כי הם יחידים באומות ואין עוד אומה שיש לה מעלה זו שמייחדת את כל מידותיה להקב"ה בשלימות העבודה, ונאה ליחיד לדבק ביחיד להדמות בדרכיו.

ובזה אתי שפיר הגירסא של הערוך, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם הזה ואני אעשה לכם חטיבה בעולם הבא כו', כי בעולם הזה אין יחודו נודע בעולם רק על ידי ישראל, כמו שמצינו ביתרו (שמות יח, יא) עַתָּה יִדְעַתִּי כִּי גְדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בְדָבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם, ורחב (יהושע ב, י) כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹכִישׁ ה' אֶת מִי יָם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. וגם מצד שבחר באומה יחידית, וכמבואר לעיל שזה מורה על יחודו יתברך בכל ספירותיו — שהגם שמאיר לעולם בעשרת הספירות שמתוכם יש שבעה מידות של ההנהגה בפועל, עם כל זה הוא אחד ושמו אחד וכל מידותיו

שעל ידי זה נודע לכל שהשם יתברך הוא אחד יחיד ומיוחד ומתיחד בכל מידותיו ספירותיו והנהגותיו, ולכן בחר רק בישראל שהם מיוחדים שמו בכל המידות ומטים כל מידה לפי רצונו יתברך, משא"כ האומות, שרוחניותה של כל אומה היא מידה אחת בלבד משבעת המידות, ולכן האומות מתנהגים במידה שמוטבעים בה כפי משיכת התאוה מבלי הדעת, וזולת זה לא נודע יחודו יתברך בזה העולם עד לעתיד, אשר אז "ונגלה כבוד ה'", וראו כל עמי הארץ כי פי ה' דבר", ויראו יחודו יתברך בחוש ממש, וכאמור.

ואני אעשה לכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר (שמואל ב, ז, כג) וְמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ, כי יחודו יתברך מעיד גם כן לאידך גיסא, שאומה ישראל הם שבחרו ביחודו יתברך יותר מכל אומות,

יב חסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת

שבחר באומה יחידית. מה שאין כן לעתיד לעולם הבא שיחודו יתברך יהיה מפורסם ונגלה, אז הוא מעיד על ישראל שהלכו בדרכיו, שגם הם יחידים באומות. באופן כי בעולם הזה הוא יתברך צריך לעדות ישראל, ולעולם הבא ישראל צריכין לעדותו, כי לעולם מעשה הנגלה ומפורסם יותר, מעיד על הנסתר וק"ל:

ובזה תבין צחות דברי תוס', כי מבואר כי עדות הוא דעות, שהוא חיבור שנתחבר עם איזה אדם, הוא עדות על מהותו ואיכותו של זה שנתחבר עמו. ואפשר שזהו פירוש אין עדות פחות מתריין, כי ב' פירושים יש למשמעות עדות ודעות, וב' הפירושים צריכין זה לזה כאמור.

עוד יש לפרש אין עדות פחות מתריין, כי מאחר שהוא לשון חיבור אין

ביאור

התקשרות והתחברות), ממילא הוא עדות על מהותו ואיכותו של זה שנתחבר עמו שהרי אם לא היו דעתם שווה לא היה להם באפשרי להתחבר זה בזה. ואפשר שזהו פירוש אין עדות פחות מתריין שאי אפשר להשיג את משמעות תיבת עדות מבלי להבין את שני הפירושים הנזכרים, כי ב' פירושים יש למשמעות עדות ודעות, וב' הפירושים צריכין זה לזה כאמור, דהטעם שהחיבור הוא עדות, הוא משום שהחיבור של כל ב' המתחברים הוא על ידי דעת שניהם, ששויים בו זה לזה, ונמצא ד"עדות" ו"דעות" מפרשים זה את זה.

עוד יש לפרש אין עדות פחות מתריין, כי מאחר שהוא לשון חיבור, אין שייך חיבור פחות מתריי השמחה והתענוג שביחוד שייך דווקא

מתכללים ברצונו יתברך שהוא אחד ושמו אחד, מה שאין כן לעתיד לעולם הבא שיחודו יתברך יהיה מפורסם ונגלה וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר ושהוא ית"ש מתיחד בכל מידותיו, אז הוא מעיד על ישראל שהלכו בדרכיו, שגם הם יחידים באומות ואין דומה להם בעבודתם את ה' ביחוד כל מידותיהם, באופן כי בעולם הזה הוא יתברך צריך לעדות ישראל, ולעולם הבא ישראל צריכין לעדותו, כי לעולם מעשה הנגלה ומפורסם יותר, מעיד על הנסתר שיהיה גם הוא ברור כמו הנגלה, וק"ל:

ובזה תבין צחות דברי תוס' שכתב "ג' מעידים זה על זה", כי מבואר כי 'עדות' הוא אותיות 'דעות', שהוא חיבור שנתחבר עם איזה אדם בדעתו ופנימיותו להיות בדעה אחת (דעת הוא

שייך חיבור פחות מתרי.

עוד יש לפרש כי אי אפשר לחבר כי אם על ידי ממוצע, ובחינות זה הממוצע אין פחות מתרין, וב' בחינות צדדים נתחברו על ידי זה הממוצע, ובו לבדו צריך שיהיו ב' הבחינות של ב' הצדדים שנתחברו. וזהו שכתבו התוספות אמרינן במדרש ג' מעידין זה על זה, ורוצה לומר שאין עדות פחות מתרין שהוא חיבור ב' בחינות, אם כן אינו פחות מב'. וחיבור תרין אי אפשר כי אם על ידי ממוצע, הרי ג' מעידין זה על זה:

פרק ג'

על ידי שבת מתיחדים הקב"ה וישראל

ואמר הקדוש ברוך הוא וישראל מעידין על שבת, ורוצה לומר כי חיבור הקדוש ברוך הוא וישראל [כי לשון מעידין הוא חיבור], וזה עדות

ביאור

ידי הממוצע המעיד על אחדותם, ובו לבדו צריך שיהיו ב' הבחינות של ב' הצדדים שנתחברו. וזהו שכתבו התוספות אמרינן במדרש ג' מעידין זה על זה, ורוצה לומר שאין עדות פחות מתרין שהוא חיבור ב' בחינות, אם כן אינו פחות מב'. וחיבור תרין אי אפשר כי אם על ידי ממוצע, הרי ג' מעידין זה על זה:

ואמר התוס' בשם המדרש, הקדוש ברוך הוא וישראל מעידין על שבת, ורוצה לומר כי חיבור הקדוש ברוך הוא וישראל [כי לשון מעידין הוא

מהשעשועים והחידוש של שניים המתייחדים, ועל כן משעשועים אלו נאצלו נשמות ישראל¹⁷.

עוד יש לפרש כי אי אפשר לחבר שני דיעות כי אם על ידי ממוצע, ובחינות זה הממוצע אין פחות מתרין מוכרח להיות בו בחינה הקרובה לזה ובחינה הקרובה לזה, וב' בחינות צדדים נתחברו על ידי זה הממוצע, בכך שבו מתיחדים שני הצדדים ביחוד גמור, ועל ידי זה יש כח גם ביד הבחינות כפי שנראים נפרדים במציאותם, שיהיו גם כן נתיחדים על

הוספות והערות

17. כמבואר בספר עמק המלך בתחילתו, וכמובא בספרי וכתבי המגיד ממעזריטש ז"ע.

הסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת נא

על שבת, דהיינו בסיבת שבת הגורם חיבור ישראל אל הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב ושמרו בני ישראל את השבת כי אות היא בני ישראל (שמות לא, יז), שהוא אות וחיבור דבר ממוצע בין ב' בחינות הנ"ל על ידי שהוא יום מנוחה. כמו שאיתא בליקוטי תורה אלה תולדות נח, ברית שלום שהוא דבר ממוצע לחבר בחינות ליל שבת ביום שבת, וזהו שכתוב זכור [יסוד].

ביאור

תולדות נח תיבת נח' נכפלה משום שמרמזת על מידת החיבור והיחוד כדוגמת השורש למעלה הנקרא ג"כ נח, ברית שלום המחבר בין העליונים לתחתונים, על ידי שהצדיק יסוד עולם מתנהג במידותיו ית' בעולם כפי שמאירים בהעלמות העליונים¹⁹, שהוא דבר ממוצע לחבר בחינות ליל שבת ביום שבת דהשבת יש בה שני בחינות, בחינת ליל שבת שהיא כנגד כנסת ישראל (לכה דודי לקראת כלה), ובחינות יום השבת שהוא כנגד הקב"ה (והוא כחתן יוצא מחופתו²⁰), ושבת שהיא כנגד הקב"ה וישראל יש בה בחינה זו של יסוד שהוא ממוצע הנקרא "ברית שלום", על ידי שורש כח ותענוג היחוד – שהוא כח ה'היולי' – שבשבת שבו מתיחדים הקב"ה וישראל.

חיבור, וזה עדות על שבת, דהיינו בסיבת שבת הגורם חיבור ישראל אל הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב ושמרו בני ישראל את השבת... כי אות היא בין ובין בני ישראל [לשון המשך הפסוק: (שמות לא, יז) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אות הוא לעלם, ובהמשך הדברים מביא רבינו ג"כ את הפסוק פי אות הוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (שמות לא, יג)], שהוא אות וחיבור "אות" מורה על חיבור ויחוד, כמו "אות ברית", דבר ממוצע בין ב' בחינות הנ"ל על ידי שהוא יום מנוחה, דהמנוחה מורה על היחוד שהוא התענוג הנקרא "מנוחה" (כמו "ניחא ליה")¹⁸. כמו שאיתא בליקוטי תורה להאר"י הק', (בראשית ו, ט) אָזְּהָה

הוספות והערות

כגוונא דלעילא, ועל דא (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כתיב, וארעא על דא אתקיימת, דהא איהו עמודא דעלמא קיימא עליה, ומאן איהו דא צדיק, ונח אקרי צדיק לתתא. ורזא (נ"א דא) דכלא, את האלהי"ם התהלך נח דייקא, דלא אתפרש מניה לעלמין, ולמהוי הוא בארעא כגוונא דלעילא, איש צדיק יסודא דעלמא, ברית שלום, שלמא דעלמא, איש האדמה ודאי...
20. שאומרים במזמורים דתפילת שחרית של ש"ק.

18. בטעם הדבר עיין בהקדמה למאמר זה.
19. וזהו"ק (ח"א נט, ב): נח כתיב ביה ברית, דכתיב והקימותי את בריתי אתך וגו', ועד דאתקיים ביה ברית לא עייל לתיבותא, דכתיב והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התיבה, וכדין הוה תיבה ארון הברית, (דא) תיבה ונח כלא כגוונא דלעילא, ובגין דהאי ברית לעילא הוא עביד תולדות, כגוונא דא נח (ד"א לתתא) איהו עביד תולדות, בגיני כך (כמה דאת אמר) אלה תולדות נח, נח איש צדיק הכי הוא ודאי

את [בחינות לילה] יום השבת בחינת יום לקדשו, בסוד הרי את מקודשת לי על ידי זכו"ר והבן;

פרק ד'

על ידי קו האמצעי מתיחדים השבת וישראל

ישראל ושבט מעידין על הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, כי חיבור ישראל אשר נשמתן חצובות מכסא הכבוד בסוד ישראל בני מלכים שהיא ה' אחרונה שבשם, ושבט היא בינה ה' ראשונה, וחיבורן שהם מעידין

ביאור

ישראל אשר נשמתן חצובות מכסא הכבוד בסוד לשון המשנה (שבת פי"ד מ"ד) ישראל בני מלכים, ששורש גילוי נשמות בני ישראל בעולם הוא במידת מלכותו – שכינתו שבתחתונים, שהיא ה' אחרונה שבשם אות ה' בצורת התפשטות לאורך ולרוחב, מורה על התפשטות מלכותו יתברך בכל האופנים, שיכירו וידעו כל יושבי תבל במלכותו יתברך על ידי בני ישראל, ושבט היא בינה ה' ראשונה בשבת מתפשט אור החכמה שגנוז בנקודת ה'

וזוהו שכתוב (שמות כ, ח) זְכוֹר [יסוד]²¹, ליחד במידת ה"יסוד" שהוא בחינת "ברית שלום" – הממוצע המחבר²², את [בחינות לילה] ה"את" - בחינת השכינה²³ עם יום השַׁבָּת בחינת יום היינו קוב"ה המאיר לעולם כולו בטובו באורו הנקרא יום, לְקַדְּשׁוֹ לחברם יחד - בסוד הרי את מקודשת לי על ידי זכו"ר על ידי אור היסוד שהוא כח ההתקשרות, והבן:

ישראל ושבט מעידין על הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, כי חיבור

הוספות והערות

אורייתא כולה.
וכן איתא שם (ח"ב רעו, א): זכור את יום השבת לקדשו ברזא דברית דהוא יסוד דאחיד ביה יוסף, ועל דא אקרי שבת, דהא יוסף כל אקרי שבת נמי כל, דכל ענוגא ותפנוקא נפיק מניה לקיימא עלמין כלהון, ועל דא שבתא כללה עשה ולא תעשה בגין דיוסף נמי בוכרא דנטיל ב' חולקין.
23. בווה"ק מובא כי השכינה הקדושה מרומזת

21. סוגריים אלו [וכן הבאים] הם מסה"ק תולדות יעקב יוסף.

22. כדאיתא בווה"ק (ח"ב צ"ב ע"א): זכור את יום השבת לקדשו, דא איהו רזא דברית קדישא, ובגין דבהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא, ואיהו כלל כלא, כגוונא דא שבת איהו כללא דאורייתא, וכל רזין דאורייתא ביה תליין, וקיימא דשבת כקיימא דכל אורייתא, מאן דנטיר שבת כאילו נטיר

הסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת כג

על הקדוש ברוך הוא, ר"ל בסיבת הקדוש ברוך הוא שהוא ת"ת ו' שבשם המחברן כמ"ש בזוהר (בראשית נ ע"א) עד תאוות גבעות עולם יעו"ש, וזהו שכתוב כי הוא א"חד כי א"ח נתחבר עם ד'.

ביאור

גבעת עו"ש יעו"ש, שעל ידי זעיר אנפין" - כלומר גילוי אורו יתברך בעולם על ידי מדת התפארת שבה נכללים כל המידות, אנו ממשיכים את הגבעה העליונה הנקראת 'בינה' - שממנה נמשך השפע לעולמות - לעולם התחתון שבו לא היה נרגש בפועל עד עתה התענוג העליון, ושהיא הגבעה התחתונה המקבלת את אור א"ס רק ה'מלכות' בלבד מבלי הפנימיות, ועל ידי זה נעשה יחוד י' ה' דהיינו החכמה המתגלה על ידי הבינה, עם ה' אחרונה שהיא המלכות ונשלם השם הוי"ה²⁴, וזהו שכתוב ששבת וישראל מעידים כי הוא א"חד, כי א"ח זעיר אנפין שכולל ט' ספירות (א"ח גי ט') נתחבר עם ד' עם השכינה שהיתה עד עכשיו דל"ת - דלה ועניה.

לאורך ולרוחב בגילוי גדול הנרמז באות ה' שכלולה בה ב' שנתפשה לאורך גדול ורוחב גדול, ואז מאיר התענוג העליון שהוא שורש העולמות ושורש התגלות אורו יתברך לבני ישראל ביחוד לבכם, והוא העולם הנקרא "בינה", ובחינה זו שהיא עצמות מציאות השבת מחברת בין שני הבחינות שבה שהם ליל שבת ויום שבת - קוב"ה ושכינתיה. וחיבורן שהם מעידין על הקדוש ברוך הוא, ר"ל בסיבת הקדוש ברוך הוא שהוא תפארת, ו' שבשם המחברן כמו שהביא רבינו לעיל דגוף וברית כלומר תפארת ויסוד (שהם נכללים באות ו' דשם הוי"ה) מחברים בין אבא ואמא (י' ה' שבשם) לכנסת ישראל (ה' אחרונה שבשם), כמו שאיתא בזוהר (בראשית נ ע"א) על הפסוק (בראשית מט, כז) עד תאנות

הוספות והערות

ועל דא בתרי נוקבין אתעטר דכורא בכייה כגוונא דלעילא והיינו רזא דכתיב (שם מט כז) עד תאות גבעות עולם, האי ע"ד, תיאובתא דגבעות עולם ביה, נוקבא עלאה לאתקנא ליה, ולאעטרא ליה ולברכא ליה, נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאזנא מניה. וכגוונא דא לתתא, כד דכורא אנסיב תאות גבעות עולם לגביה, ואתעטר בתרי נוקבי, חד עלאה וחד תתאה, עלאה לארקא עליה ברכאן, תתאה לאזנא מניה ולאחברא בהדיה, ובר נש בכייה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בהו, כד

בתיבת "את" המרמזת על אותיות התורה שמא' עד ת' שעל ידה מתגלית השכינה בתחתונים (כמוכא בשער הכוונות בכוונת ואהבת את ה' אלקיך).

24. זה לשון הזוה"ק (ח"א נ, א): רזא דמלה, אמא עלאה לא אשתכחת גבי דכורא אלא בזמנא דאתקנת ביתא ואתחברו דכר ונוקבא כדין אמא עלאה אריקת ברכאן לברוכי לון, כגוונא דא אמא תתאה לא אשתכחת לגבי דכורא אלא בזמנא דאתקנת ביתא ואתי דכר לגבה דנוקביה ואתחברו כחדא, כדין אמא תתאה אריקת ברכאן לברכא לון,

פרק ה'

הקב"ה מתיחד בשבת על ידי ישראל

הקדוש ברוך הוא ושבת מעידין על ישראל שהם יחידים באומות, כי חיבור הקדוש ברוך הוא ושבת הוא ע' פנים של התורה קול יעקב הנקרא קב"ה ושביעי דשבת הגורם חבורן להשפיע זה לזה, על ידי ישראל שהם יחידים באומות להשפיע להם בסוד ברכות לראש צדיק (משלי י, 1):

ביאור

ושביעי דשבת שהוא בחינת מקבל – שבו נתגלה האור (כאשה המקבלת מבעלה) היינו שבו מתגלית הארת התורה בשלימות (וכמאמר חז"ל בשבת פ"ו ע"ב הכל מודים שבשבת ניתנה תורה), הגורם חבורן להשפיע זה לזה, על ידי ישראל שהם יחידים באומות ושומרים את השבת, להשפיע להם בסוד בְּרָכּוֹת פְּרָאשׁ צְדִיק (משלי י, 1) מי שגורם היחוד הוא זוכה לקבל שפע בראש, ומכיון שעל ידי ישראל נעשה היחוד בין קוב"ה והשבת לכן הם מקבלים שפע בראש²⁵, ועל ידי זה גופא נעשה העדות שהקב"ה מתיחד עם השבת ושומר את שומריה.

הקדוש ברוך הוא ושבת מעידין על ישראל שהם יחידים באומות, כי חיבור הקדוש ברוך הוא ושבת הוא ע' פנים של התורה בשבעת המידות שמתגלים בעולם, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, הכלולות כל אחד מעשרה בסוד "אין דבר שבקדושה פחות מעשרה", והם שורשם ופנימיותם של כל תרי"ג מצוות התורה – אור הקב"ה, קול יעקב הנקרא קודשא בריך הוא הבל הקול היוצא מפנימיות הלב שבו חיות כל האיברים וכלולים בו כל מידות האדם, וזה מורה על פנימיות כ"ב אותיות התורה שהם כלים לאור ה',

הוספות והערות

נקרא ברית שלום, וכמ"ש ועמך כולם צדיקים וגו' (ישעיה ס, כא) שהם בחינת צדיק, שנאמר ברכות לראש צדיק (משלי י, 1), לפי שעל ידו נמשך השפע.... וזה שנתן ברית מילה לישראל דווקא, מה שאין כן ליתר האומות. כדי שיהיו הם במעשה בסוד ברית שלום להמשיך שפע הברכה לכל העולם, וז"ש ה' יברך את עמו בשלום, כי כבר הם עמ"ו ונחלתו, שנקראו ברית שלום, ועל ידו יברך

נפיק לארחא לאו הכי, אימא עלאה אתחברת בהדיה ותתאה אשתארת, כד תב לביתיה בעי לאתעטרא בתרי נוקבי כדקאמרן.

25. כמו שכתב רבינו בהקדמה לספרו תולדות יעקב יוסף (הקדמה אות ד): הרי כי כללות העולם וע' אומות הם החומר, והוא מוכן להיות הווה ונפסד לולי ישראל שהם כנשמה לגוף להתקיים ע"י המשכת השפע הרוחני מעולם העליון, ובחינה זה

הסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת בה

ועל זה סמכו לומר במנחה דשבת אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד וכו', ור"ל כי ג' שינוי זמן דשבת הלילה, ויום שבת שחרית, וזמן מנחה, רמז לאבות אברהם יצחק יעקב. וזהו שב"ת שנתחברו ג' קווין בבת יחידה, וכמ"ש בזוהר [ויקהל דף ר"ד] שבת רזא דתלת אבהן דמתאחדן בבת יחידה ואינון בעלמא דאתי וכולא חד יעו"ש. ואינון סוד ג' סעודות דשבת, ומנחה הרמוז נגד יעקב איש תם ותרנום גבר שלים יושב אוהלים (בראשית כה, כז) המשלים לתרין סטרין, כי הוא המחבר ב' קווין שהוא בחינת ממוצע דלכך נקרא עמודא דאמצעיתא, ועל כרחק יש ב' בחינות בדבר

ביאור

וחיבור ג' הקוין של אברהם יצחק ויעקב הוא במנחה של שבת הרמוז נגד יעקב איש תם (בראשית כה, כז) ותרנום גבר שלים, יושב אוהלים, המשלים לתרין סטרין, מידתו של יעקב אבינו שהיא קו האמצעי – הדעת והתפארת, יש בה כח מיוחד כללי שעל ידו יעקב אבינו מישב ומשלים בין שני ה'אוהלים', דהיינו שני הקוין הנוגדים זה לזה, שהם אוהל אברהם שבו קו החכמה והחסד מחד ואוהל יצחק שהוא קו הבינה והגבורה מאידך על ידי השורש המשותף המשלים ומחבר ביניהם, כי הוא בחינת הדעת המאיר במידות המחבר ב' קווין שהוא בחינת ממוצע הכלול משניהם על ידי שהוא מחובר לשורש הכולל את שניהם, דלכך נקרא עמודא דאמצעיתא

ועל זה סמכו לומר במנחה דשבת אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד וכו', ור"ל כי ג' שינוי זמן דשבת הלילה, ויום שבת שחרית, וזמן מנחה, רמז לאבות אברהם יצחק יעקב. וזהו ש' דתיבת שב"ת שיש בה ג' קוין, שנתחברו ג' קווין כל המידות כולם, בחינות חכמה בינה ודעת, ותולדותיהם (חסד גבורה תפארת) ותולדותיהם (נצח הוד יסוד) שבכללות כולם יחדיו מתגלה "קודשא בריך היא", בבת יחידה בשבת הנקראת בת יחידה, שבה מאירה מלכותו יתברך, וכמו שאיתא בזוהר [ויקהל דף ר"ד] שבת רזא דתלת אבהן דמתאחדן בבת יחידה, ואינון בעלמא דאתי וכולא חד יעו"ש²⁶. ואינון סוד ג' סעודות דשבת.

הוספות והערות

כל יומא וכו'. וכ"כ בזוהר שמות דף ד' ע"א.
26. ועיין עוד זוה"ק (ח"ב ד, ב): סבא סבא, שבת (ד"א נשמתא) דאיהי בת יחידה, ואיהי בת זוגיה

לכל העולם שהם טפלין לעמו, וז"ש א"ת עמו בשלום ואתי שפיר. וכ"כ בזהר בראשית דף רמ"ד ע"א וז"ל, הא אינון נגדין ברכאין מלעילא לתתא

הממוצע ולכך נכללו בו ג' קווין, וזהו שאומרים במנחה בשבת אתה אחד, ונודע אחדותו כי שמו אחד, וזהו על ידי ישראל שהם גוי אחד בארץ.

ביאור

ההתגלות שנודע לאחרים - בחינת המלכות, וזהו על ידי ישראל שהם גוי אחד בארץ הם הפועלים את ההתוודעות וההתגלות.

ועתה ממשיך רבינו ומפרש על פי מה שביאר במקום אחר²⁸, כי יש שלשה בחינות זו למעלה מזו הנקראים ברית שהם כנגד מחשבה דיבור ומעשה, והיינו ישראל שמיחדים בין העולם לבורא על ידי קיום המצוות בסוד המעשה - נפש (כי הם מיחדים את הבורא במעשה ובגופם), התורה בחינת דיבור - רוח וקול (כמבואר לעיל עה"פ הקול קול יעקב), והשבת הוא סוד יחוד במחשבה - נשמה, וכאן כתב בדרך אחר קצת, כי התורה וישראל שהם מציאות אחת הם בסוד "נפש", השבת היא בסוד "רוח" ואור אין סוף הוא בחינת "נשמה", נמצא דהשבת היא המחבר בין ישראל לקוב"ה.

ספירות דעת תפארת ויסוד נקראים עמוד האמצעי, ועל כרחק יש ב' בחינות בדבר הממוצע ולכך נכללו בו ג' קווין, וממילא בהכרח שקו האמצעי כולל את שני הקוין האחרים, ולכן נקראת מידתו של יעקב אבינו גם כן בתואר תפארת משום שהוא שלם בתפארתו בהיותו כולל את כל המידות וכל מיני העבודות, כמו דבר שמושלם בכל המעלות וכל הגוונין שהוא מפואר, ועל ידו מתגלה התענוג - הנקרא דעת שהוא שורש קו האמצעי²⁷.

וזהו שאומרים במנחה בשבת שבה מאירה מידתו של יעקב אבינו שהוא המשכת הרצון העליון הנקרא "רעווא דרעוין" ועליה נאמר "והאכלתיך נחלת יעקב אביך", אתה אחד מציאותו של קוב"ה היחידה ומיוחדת, ונודע אחדותו כי שמו אחד דהשם הוא

הוספות והערות

דמנחה אז הענג נגד יעקב כנודע והבן, ועונג נקרא זכור יסוד מלכות נקרא א"ת כנודע. ויום שבת בתורה הנקרא קדש, וז"ש זכור א"ת יו"ם השבת לקדשו והוא אזהרת ג"ד הנ"ל, והבן בזה מצוה הנ"ל זכור את יום השבת לקדשו וק"ל.

28. תולדות יעקב יוסף (בהקדמתו הנ"ל שם אות ד'): ולי הפעוט נראה דהכתוב בא ללמדנו דעת איך נזכה להיות בסוד אד"ם לדבק בו יתברך במחשבה ודיבור ומעשה הרמוז בר"ת אדם, כי מחשבה הוא חשב מ"ה גימטריא אדם והוא נרמז באות א' מן

דצדיק דאיהו שבת.

27. וכמו שכתב בתולדות יעקב יוסף (יתרו אות ח): ונראה לי שזהו ג' עניני שבת הנז' בזהו יתרו [דף צ"ב], כי שבת דלילה הוא להזהיר מחילול שבת, כי אז הוא עליות המלכות ונשאר חלל מקום פנוי, וח"ו על ידי שיצא ממקומו גורם חילול כמבואר בכתבים ריש הלכות שבת יעו"ש. שבת דיום הוא בעסק התורה הנקרא קדש מיסוד החכמה, כמ"ש בזהו [משפטים דף קכ"א] וז"ל, אורייתא מחכמה נפקת מאתר דאיקרי קודש, וז"ש כי קדש היא שבת

הוספות והערות

אותו זמן, כמ"ש יום ה"שי וכו' (ע"ז ג.) וכנ"ל. וענין מתן תורה הוא אור נשמת אין סוף כח המחבר האותיות, כמ"ש הרמב"ם מובא לעיל בהקדמה, והוא סוד המחשבה הרמוז בשבת שנקרא ברית, שהיא פנימי אל התורה שנקרא ברית בסוד קול. ושבת בבחינת מחשבה בסוד שנה. וישראל

נקרא ברית בסוד נפש הוא תואר מעשה: ומזה יוצא מוסר השכל דהתורה נקרא ברית, שאינו לימוד התורה כפשוטו, רק שידבק את עצמו בו יתברך בבחינת קול על ידי התורה. ושבת אינו כפשוטו, רק שידבק את עצמו בו יתברך בבחינת מחשבה, דלכך נקרא ברית, וכאשר נבאר עוד. וישראל נקרא סגולה, שהוא מ"ש ועמך כולם צדיקים, שנקרא ג"כ ברית כאשר יבואר והבן. והוא בבחינת מעשה, ובזה יובן הפסוק:

ויבואר על פי מה שכתב האלשיך בראשית בפסוק ויברך אותם אלהים פרו ורבו וכבשוה וגו'. וביאר ענין וכבשוה, כי טבע החומר להיות הווה ונפסד, ולולי נפשו בו, לא יתקיים. כך כללות העולם החומרי הלז אי אפשר להתקיים אם לא ע"י שפע הרוחני מעולם העליון, ע"כ עשה אדם בארץ שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כי גופו ונפשו ורוחו ונשמתו כולל ד' עולמות, ועל ידי עשות רצון קונו בקיום התורה שיש בה גם כן ד' בחינות פרד"ס, פשט נגד עולם השפל וכו', ועי"ז יתעורר להריק שפע מעולם העליון להשפיע בכל העולמות, ולקדש גם את חומרם להרים התחתון לאיכות העליון בקיום התורה, וח"ו בהיפך הוא מוריד ומשפיל לאיכות העליון עד התחתון וכו'. וזהו שנאמר ויברך אותם פרו ורבו וכבשוה, ר"ל שתהיו צדיקים ותכבשו הארץ, כי עושי רצונו מושלים בעולם לשנות הטבע, כי צדיק מושל ביראת אלקים (שמאל ב כג, ג) כאלו כל העולם כבוש תחתיו. הפך הבלתי כשרים שהם משועבדים תחת העולם אל הטבעים

אדם, כי ע"י אות א' נעשה אדם כמ"ש האר"י בסוד רביעית ד"ם האד"ם יעו"ש. דבור מעשה הרי ר"ת אדם. והענין דכתב הרמב"ם בפ"ב מה' יסודי התורה (ה"א) וז"ל האל הנכבד והנורא הזה, מצוה לאהבו וכו' שנאמר ואהבת את ה' אלהיך וכו'. וכי המפרש שם וז"ל, כשיתבונן האדם בכרואיו יכיר מהם גדלותו יתברך ומיד תתאוה נפשו תאוה גדולה להדבק בו ולאהוב אותו אהבה גדולה, ועי"ז צוה בתורה ואהבת את ה' אלהיך, ולא נתנו כל המצות אלא כדי שנגיע בהם לזו המדרגה, שנאמר ובחרת בחיים למען תחיה לאהבה את ה' וכו' יעו"ש, הרי מבואר כי תכלית נתינת המצות הוא כדי לדבק בו ע"י המצות. והנה יש בעשיית המצות ג' בחינות, מחשבה ודבור ומעשה, ובכל א' מן ג' בחינות אלו יש מקום לדבק בו יתברך, וכל א' נקרא ברית שלום כמו איש המתווך שלום בין ב' הפכים ע"י ממוצע, ומבשרי אחזה אלו"ה, כי ברית מיחד ומחבר דבר ונוקבא, וכן כתב בזהר מפורש פ' אחרי מות דף ע"ג ע"ב וז"ל, תאנא אורייתא נקרא ברית, וקב"ה נקרא ברית, והיינו שבת שמא דקב"ה, ורשימא קדישא נקרא ברית, ובזה נתקשרו ישראל בהקדוש ברוך הוא וכו' יעו"ש. ולכך מצינו שהתורה נקרא ברית, ושבת נקרא ברית, וישראל נקרא ברית, והוא בסוד עולם שנה נפש המכונה בתואר מחשבה דבור מעשה:

והוא כי התורה נקרא ברית כמו שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (ירמיה לג, כה) הרי עולם כי כל מעשה בראשית היה ע"י אותיות התורה, כמו שאיתא בש"ס יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנברא בהם שמים וארץ וכו' (ברכות נה.). ועדיין היה העולם חסר מנוחה, ר"ל כגוף בלא נשמה שהוא כח החיבור ד' יסודות הגוף שהוא ע"י הנשמה, כך היה העולם בלא כח המחבר האותיות שהוא הנשמה לחבר אותיות הנקרא גוף, עד שבא שבת בא מנוחה, כמ"ש שבת וינפש. והיינו שבת של מתן תורה, שהיה הכל על תנאי עד

פרק ו'

סדר היחוד בסוד נפש רוח ונשמה

והוא סדר היחוד. כי האותיות נקראו כלים, ובו מתלבש רוחניות הספירות, ובו אור אין סוף בסוד ואתה מחיה את כולם (נחמיה ט, ו), שהוא המייחד ומחבר השמות ואותיות כאשר זכרנו בהקדמה (בסי' א-ד), וזהו שאומרים אתה אחד, שהוא עצמות יחודו המתלבש בשמות רוחניות הספירות בתוך כלי נפש אותיות התורה. וזהו שאומרים אתה אחד זה הקדוש ברוך הוא, ושםך אחד זהו שבת שמא דקב"ה, כמו שאיתא בזוהר מהו שבת שמא דקב"ה

ביאור

אותיות התורה כמשל גוף האדם שיש בו איברים רבים שבהם יוצאת הנהגתו לפועל, אבל כולם בטלים לחיות ולשכל ולדעת של האדם המחיה אותם, וזהו משל לכך שכל הספירות והמידות שלו ית"ש הם רק הנהגות של הבורא ית"ש, וכשאנו דבקים במדותיו ית', התכלית אינה להדבק במידה מחמת המשיכה למידה עצמה, אלא בכוונה ומטרה להיות דבוק באור א"ס שמתגלה על ידי מידותיו, כי המידות אינם אלא כלי לגילוי אורו ית"ש.

וזהו שאומרים אתה אחד זה הקדוש ברוך הוא, ושםך אחד זהו שבת שמא דקודשא בריך הוא, כמו שאיתא בזוהר²⁹ מהו שבת שמא דקב"ה וכו'. כי שבת חיבור ג' קוויז

והוא סדר היחוד בשלשת הדרגות הידועות המכונות בלשון הבעש"ט הק' "עולמות נשמות אלקות", כי האותיות נקראו כלים ועל ידם מתגלה אלקותו יתברך בכל ה"עולמות". ובו מתלבש רוחניות הספירות נשמת הספירות שנקראים "אורות" או "נשמות", ובו אור אין סוף הנקרא "אלקות", בסוד ואתה מחיה את כולם (נחמיה ט, ו), שהוא המייחד ומחבר השמות ואותיות באור אחד המשותף ומיוחד בכלם, כי כל הספירות מגלים רק אחדות ה' יתברך שהוא ושמו אחד, כאשר זכרנו בהקדמה (בסי' א-ד).

וזהו שאומרים אתה אחד, שהוא עצמות יחודו המתלבש בשמות רוחניות הספירות בתוך כלי נפש

הוספות והערות

29. (ח"ב פח, ב): ובגיני כך אקרי שבת. מהו שבת. שמא דקודשא בריך הוא. שמא דאיהו שלים מכל סטרוי.

הסידות תולדות יעקב יוסף מפורשת כמ

וכו'. כי שב"ת חיבור ג' קווין בבת הוא שם הוי"ה, ג' אותיות ראשונות ג' קווים שנתחברו עם ה' אחרונה הנקראת בת. וזהו סוד יהו"ספ, שנכלל יוסף ביעקב ג' אלפים משל וכו', ועמך ישר"אל הם יש שישים ר'בוא אותיות

ביאור

את כל האורות בשלימות, לכן ביום השבת מתגלית בשלימות הארת קומת המלכות הנקראת שבת³⁰.

וזהו סוד יהו"ספ שבו מתיחדים אותיות י' ה' ו' שהם נכללים במידתו של יעקב קו האמצעי (כמבואר לעיל) עם יוסף – מידת היסוד, שנכלל יוסף ביעקב מידת היסוד שמשם נשפעים מכל המידות למלכות, ג' אלפים משל וכו', שהכוונה היא לג' החסדים המגולים שמקבל היסוד מהתפארת³¹.

ועמך ישר"אל הם יש שישים

בבת הוא שם הוי"ה שבת מאירים כל הספירות והיינו כל שלשת מיני ההארות שבמידות, מצד ה'חסד' ה'גבורה' ומצד קו האמצעי - בכנסת ישראל הנקראת בת לקוב"ה, ג' אותיות ראשונות י' ה' ו' ג' קווים י' – קו הימין (חכמה הכוללת חסד ונצח), ה' (בינה הכוללת גבורה והוד), ו' (דעת הכוללת תפארת ויסוד), שנתחברו עם ה' אחרונה הנקראת בת היינו כנסת ישראל – מידת המלכות, כי מידה זו אין לה מעצמה כלום – בבחינת ירח שמקבלת רק מאור השמש, ומכיון שבשבת המלכות מקבל

הוספות והערות

שם, מכל מקום לפי מה שמצינו בפירושו הרב האלקי מ' מאיר פאפרוש בס' מאורי אור שכו' באות ח', חמשה ואלף, כי חסד נקרא חמשה שבו ה"ח, וכשנעשים אחד ביסוד נק' אלף יעו"ש. ובה נ"ל פי' הפסוק וה' ברך את אברהם בכל (בראשית כד, א) כי נקרא אברהם בתוספת ה', ע"ש ה"ח שבחסד הנק' אברהם. וזהו סוד ואברהם זקן בא בימים, סוד חסד שהוא ה"ח שבו ע"ד שנאמר יומ"ם יצוה ה' חסדו (תהלים מב, ט), והוא סוד נהורא חוורא הנקרא זקן, וזהו סוד ענן ה' יומם (במדבר י, לד), שכל ה' עננים כלולין בחסד, כמ"ש בפרי עץ חיים ה' סוכות יעו"ש. ומן חסד נתברך ונשפע ביסוד ה"ח הנקרא כל ע"ש ה"ח וא"ש ויהי שירו חמשה ואלף, ומשם למלכות הנקרא ב"כל שם ב"ן והבן. ואפשר שהוא מרומז בדברי הזוהר הנ"ל כד אתכלל יוסף ביעקב וכו', דכתב הרב הנ"ל באות מ', משל נק' היסוד כולל ג' אלפים משל ג"ח המגולים, גם משל נק' הת"ת יעו"ש. והענין כי יש שושנה עלאה בת

30. כמובא בזה"ק (ח"ב סג, ב): רבי ייסא אמר, וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת, בגין דאיהי בת זוגו, ודא היא כלה, דכתיב (שמות לא יד) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, ולא לשאר עמין, הדא הוא דכתיב (שם יז) ביני ובין בני ישראל, ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל, ועל דא כתיב (ישעיה נח יג) אם תשיב משבת רגלך וגו'.

31. כמובא בדברי רבינו בתולדות יעקב יוסף (הקדמה אות ה' ד"ה עור): יש לפרש פסוק עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע וגו'. דכת' בזהור תרומה דף קמ"ה וז"ל, וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף וכו', אלה תולדות יעקב יוסף וכו', והאי משל אתפשט לתלת אלף משלים, וכולהו בהאי משל, בשעתא דיוסף אתכלל ביעקב תלת אלף אינון באברהם יצחק ויעקב דכלהו בהאי משל וכו', וע"ד אשתדל שלמה למיתי ההוא אלף לגבי כלה וכו' יעו"ש. הגם שאין אתנו יודע עד מה ברזי דרזין כמבואר

ל'התורה, הם כלי הנפש אותיות, שבו רוחניות הספירות שבת. ובתוכו אור אין סוף שורש האחדות, ובזה יש מקום דביקות לישראל על ידי שבת בו יתברך, כמו שנאמר אות היא ביני וביניכם (שמות לא, יג), על ידי בחינת ממוצע שהוא במנחה סעודה ג' והבן:

ביאור

נפש, ובתוכו אור אין סוף שורש האחדות, ובזה יש מקום דביקות לישראל על ידי שבת בו יתברך, כמו שנאמר אף את שבתתי תשמרו פי אות הוא ביני וביניכם (שמות לא, יג) אותיות התורה המחברים בין קוב"ה וכנסת ישראל, על ידי בחינת ממוצע שהוא במנחה סעודה ג' והבן:

ר'בוא אותיות ל'התורה ר"ת ישראל, הם כלי הנפש אותיות התורה מכונים "כלים" של הנפש, מכיון שהאדם מדבר דיבורי תורה ותפילה, שורה על ידי אותיות אלו אור ה' בנפש, ובתוכם שורה אין סוף ב"ה, אותיות שבו רוחניות הספירות שבת השבת היא בחינת ה"רוח" של התורה שהיא בחינת

הוספות והערות

מצרים, שהוסר הערלה מן הברית, כי שפת לא ידעתי אשמע, שנעשה יסוד עליון בין שפתיים בסוד הדבור, על דרך ראוה מדברת וכו' (כתובות יג). וז"ש כאן גם כן וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף שעשה זוג במקום דבור, ומה שלעבר לא ידעתי לעשות שום זוג הנקרא ידיעה, ועכשיו אשמע לחבר ולייחד שם ג"כ, ומאחר שזכה ליסוד עליון הנקרא ברית הלשון, לכך גם הפשוטו א"ש שידע שבעים לשון, כמ"ש חז"ל (סוטה לו ע"ב) שפת לא ידעתי אשמע, כי היסוד כולל שבעים אנפין דאלנא, שבעים לשון שבו מעבר לכולם:

ובזה תבין הש"ס יוסף שקידש שם שמים בסתר, ור"ל שהמשיך מוח טפת החסדים המכוסים מחכמה הנקרא קדש, ועל ידי זה גרם זוג ש"ם עם שמ"ם, ע"י המשכת החסדים המכוסים שהם בסתר, ז"ש שקידש שם שמים בסתר. נרמזו בפסוק עדות ביהוסף, כי החסדים שהם מכוסים ונעלמים בדעת הנקרא עדות, זכה להמשיך ה"ח ליסוד הנקרא יוסף, ועם כללות ה' חסדים נעשה יהוסף, הרי גרם זוג מעילא לתתא גם כן.

זוגו דת"ת, ועליה נאמר וכבודי לאחר לא אתן (ישעיה מב, ח). ויש שושנה תתאה בת זוגו דצדיק, והיא היורדת בבריאה הנקרא אדני, הגם כי שרש כולם א' באחדות גמור יעו"ש. והנה ה' חסדים יש, ג' חסדים מגולים וב' מכוסים, וכד אתכליל יוסף ביעקב מלבד שנוטל שלשת אלפים משל ג' חסדים המגולים אלא ויהי שירו חמשה ואלף, שנוטל כל חמשה חסדים ומתייחדים ביסוד ונקרא אלף כנ"ל, ועל דא אשתדל שלמה למיתי ההוא אלף לגבי כלה. ר"ל אך שנתייחדו ה"ח ביסוד להמשיך לגבי כלה והבן:

ובזה יובן עדות ביהוסף, ר"ל כמו דעות לשון יחוד, על דרך וידע אדם את חוה (בראשית ד, כה). ר"ל כשנתכלל יוסף יסוד תחתון ביסוד עליון הנקרא יעקב שהוא ת"ת, אז נתוסף לו ה' שהם ה"ח, ונקרא יהוסף. וזה גרמו לו חירות משעבוד שהיה מצד כסוי הערלה הקליפות על ברית קודש, בהסתלק החסדים למעלה בדעת. מה שאין כן עתה שנכלל יוסף ביעקב, שעלה יסוד עד הדעת. וז"ש עדות ביהוסף בסוד הדעת, וקיבל שם כל ה"ח לעשית יחוד זווג עליון, ושמו בצאתו על ארץ